

Sygn. akt **IV Ka 739/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 września 2014 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie w IV Wydziale Karnym Odwoławczym
w składzie:

Przewodniczący: SSO Iwona Gdula

Sędziowie: SO Ryszard Małachowski (spr.)

SO Maciej Kawalko

Protokolant: Kamila Michalak

przy udziale Prokuratora Prok. Okr. Ilony Talar

po rozpoznaniu w dniu 16 września 2014 r.

sprawy **M. P.**

oskarżonej z art. 297 § 1 kk w zb. z art. 270 § 1 kk w zb. z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie

z dnia 28 lutego 2014 r. sygn. IV K 243/13

I. zmienia zaskarżony w ten sposób, że wykonanie ustalonego w pkt. II części dyspozytywnej obowiązku naprawienia szkody w zakresie dotyczącym solidarnej zapłaty z M. D. ogranicza do kwoty 3.600 (trzech tysięcy sześćset) złotych,

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy,

III. zasądza od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe za postępowanie odwoławcze, w tym 30 (trzydzieści) złotych opłaty.

Sygn. akt IV Ka 739 / 14

UZASADNIENIE

M. P. została oskarżona o to, że w dniu 25 października 2004r., w S., działając wspólnie i w porozumieniu z inną ustaloną osobą, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadziła (...) S.A. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w postaci pieniędzy w kwocie 3.600 zł w ten sposób, że wystawiła poświadczające nieprawdę zaświadczenie z dnia 25 października 2004r. o zatrudnieniu M. D. w barze (...) w L. podrabiając jednocześnie podpis właściciela baru (...), które to zaświadczenie M. D. przedłożyła w siedzibie oddziału pokrzywdzonego banku wprowadzając pracownika w błąd co do swojej zdolności kredytowej, a następnie zawarła umowę pożyczki gotówkowej nr (...) w ww. kwocie nie mając zamiaru jej spłaty, czym działała na szkodę (...) S.A. z siedzibą we W., to jest o czyn z art. 297 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zb. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Wyrokiem z dnia 28 lutego 2014r. Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie uznał M. P. za winną popełnienia zarzucanego jej czynu, przyjmując, że doprowadziła (...) Bank S.A. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w

kwocie 4.215,75 złotych, zawierając umowę pożyczki gotówkowej nr (...) w tej kwocie, zaś M. D. przedkładając zaświadczenie wprowadziła w błąd pracowników (...) Bank S.A. co do zamiaru i możliwości spłaty pożyczki i za ten czyn na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k., art. 33 § 2 k.k. wymierzył oskarżonej kary 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz 30 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 złotych.

Na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k., art. 70 § 1 pkt 1 k.k. oraz art. 72 § 2 k.k. warunkowo zawiesił wykonanie kary pozbawienia wolności na okres próby 2 lat próby oraz zobowiązał oskarżoną do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez zapłatę solidarnie z M. D. na rzecz (...) Bank S.A. kwoty 4.215,75 złotych w terminie roku i 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się wyroku.

W oparciu o art. 627 k.p.k., art. 2 ust. 1 pkt 2 oraz art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 roku o opłatach w sprawach karnych zasądził zaś od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie) koszty sądowe, w tym opłatę w wysokości 180 złotych.

Apelację od powyższego wyroku w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze (środku karnym) na korzyść oskarżonej wniósł jej obrońca, zarzucając w niej wyrokowi obrazę przepisów prawa materialnego, to jest art. 72 § 2 k.k., poprzez niezasadne zobowiązanie oskarżonej M. P. do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez zapłatę solidarnie z M. D. na rzecz (...) Banku S.A. kwoty 4.215,75 zł w terminie roku i 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się wyroku.

Podnosząc powyższy zarzut skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie orzeczenia Sądu pierwszej instancji w części dotyczącej naprawienia szkody na podstawie art. 72 § 2 k.k.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy oskarżonej okazała się o tyle skuteczna, że zainicjowana nią kontrola instancyjna zaskarżonego wyroku doprowadziła do jego zmiany w zakresie rozstrzygnięcia o obowiązku naprawieniu szkody orzeczoną na podstawie art. 72 § 2 k.k., choć nie w postulowany przez skarżącego (który domagał się całkowitego uchylenia tego obowiązku) sposób.

Sąd Okręgowy nie podzielił bowiem wyrażonego w apelacji stanowiska skarżącego, na poparcie którego zacytował on tezę wyroku Sądu Najwyższego z dnia 03 lutego 1998 roku (sygn. akt. V KKN 56 / 97), wydanego w czasie obowiązywania kodeksu karnego z 1969r., zgodnie z którą karnoprawny obowiązek naprawienia szkody nie wynika z przepisów prawa cywilnego i nie może być do niego stosowana instytucja odpowiedzialności solidarnej, obowiązki nakładane na podstawie art. 75 d.k.k. muszą mieć ze swej istoty charakter wyłącznie osobisty, a ich ustalenie powinno uwzględniać zasadę indywidualizacji stosowania środków karnych, co wynika w sposób oczywisty z treści art. 73 § 2 d.k.k. W myśl tego wyroku postawa skazanego wobec nałożonych obowiązków stanowi jedno z istotnych kryteriów oceny przebiegu okresu próby, a tym samym przesłankę ewentualnej decyzji o zarządzeniu wykonania zawieszonyj mu kary, w związku z czym wykonania obowiązku nałożonego na skazanego nie można uzależniać od zachowania się innej osoby skazanej, gdyż uniemożliwia to należyłą ocenę postawy tego skazanego wobec obowiązku, który ciąży na nim osobiście.

Analizując powyższy wyrok Sądu Najwyższego oraz pisemne uzasadnienie do niego sporządzone, po pierwsze wskazać należy, że został on oparty na odmiennym stanie prawnym, niż obowiązujący aktualnie, a mianowicie na Kodeksie karnym z 1969r., gdzie art. 75 § 2 k.k., którego odpowiednikiem jest dzisiejszy art. 72 § 2 k.k., obligował Sąd orzekający do nałożenia obowiązku naprawienia szkody w przypadku nieuczynienia tego przez sprawcę w sytuacji zawieszenia wykonania orzeczonej wobec niego kary za zagarnięcie mienia społecznego. Po wtóre pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w komentowanym wyroku należy uznać wyłącznie za jeden z wielu w zakresie sposobu orzekania obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej przez współsprawców na gruncie obowiązującego wówczas Kodeksu karnego z 1969 roku, gdyż w uchwale z dnia 15 lipca 1971 r. podjętej w sprawie VI KZP 81 / 70, Sąd Najwyższy wskazywał na konieczność nałożenia w oparciu o art. 75 § 3 k.k. obowiązku naprawienia szkody wobec każdego ze sprawców, którym wykonanie kary warunkowo zawieszono, natomiast wobec tych skazanych na bezwarunkowe kary pozbawienia

wolności zasądzenia w oparciu o art. 363 § 1 k.p.k. (z 1969 r.) odszkodowania solidarnie. Natomiast w uchwale podjętej w dniu 19 grudnia 1979 roku (sygn. akt VI KZP 8 / 79) Sąd Najwyższy uznał, że w razie skazania kilku osób za zagarnięcie wspólnego mienia społecznego, sąd – jeżeli szkoda nie została naprawiona – winien nałożyć na podstawie art. 75 § 3 k.k. na każdego ze sprawców, którym wykonanie kary warunkowo zawiesił, obowiązek naprawienia w całości tej szkody. Świadczy to o braku konsekwencji orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie poruszanego zagadnienia, co sprzeciwia się bezkrytycznemu przyjęciu za jedyne słuszne stanowisko to wyrażone w omawianym wyroku, zwłaszcza że Kodeks karny ani w poprzednim brzmieniu nie zawierał, ani obecnie obowiązujący nie zawiera norm regulujących sposób orzekania obowiązku naprawienia szkody w wypadku, gdy szkoda wyrządzona została w warunkach współsprawstwa. Natomiast jeśli wsparciem dla przedstawionego w apelacji poglądu miał być komentarz A. Z. do art. 72 k.k., który w omawianym zakresie sprowadzał się jedynie do zacytowania fragmentu tezy wyroku Sądu Najwyższego z 1998 roku oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 grudnia 2012 roku (II AKa 427 / 14), w którego uzasadnieniu jednym zdaniem Sąd wykluczył możliwość orzeczenia w trybie art. 72 § 2 k.k. obowiązku naprawienia szkody na zasadzie odpowiedzialności solidarnej, to nie mogły one spełnić oczekiwanego przez obrońcę oskarżonej celu, skoro zarówno autor komentarza, jak i Sąd Apelacyjny w Katowicach nie pochylili się nad tym zagadnieniem i nie umotywowali w żaden sposób wyrażonego przez nich poglądu.

Tymczasem w ocenie Sądu odwoławczego na uwagę zasługuje podjęta na gruncie aktualnie obowiązującego Kodeksu karnego uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2000 roku podjęta w sprawie I KZP 40 / 00, która co prawda odnosi się środka karnego, przewidzianego w art. 46 § 1 k.k., dopuszczając jego orzeczenie w postaci solidarnego zobowiązania współsprawców do naprawienia szkody w całości albo w części, ale której argumenty na poparcie wskazanego w niej poglądu jak najbardziej znajdują zastosowanie w przypadku orzeczanego w oparciu o art. 72 § 2 k.k. zobowiązania do naprawienia szkody wyrządzonej w drodze współsprawstwa. W pierwszej kolejności wskazać należy, że celem procesu jest nie tylko ukaranie sprawcy przestępstwa, ale i zapewnienie pełnej ochrony prawnej pokrzywdzonemu (art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k.), co realizowane jest między innymi poprzez zapewnienie mu wynagrodzenia szkód z przestępstwa tego wynikających. Celowi temu służy orzekany na podstawie art. 46 § 1 k.k. obowiązek naprawienia szkody mający przede wszystkim za zadanie kompensatę strat poniesionych przez pokrzywdzonego przestępstwem, co czyni zasadnym umożliwienie mu wyboru, od którego ze współsprawców będzie domagał się jej realizacji, na co pozwala właśnie zobowiązanie współsprawców do naprawienia szkody solidarnie. W tym kontekście brak jest jakichkolwiek logicznych podstaw, aby możliwość tę odbierać pokrzywdzonemu tylko dlatego, że zobowiązanie do naprawienia szkody orzeczono w oparciu o art. 72 § 2 k.k., skoro podobnie jak w przypadku art. 46 § 1 k.k. zobowiązanie wynikające z art. 72 § 2 k.k. również ma chronić interes pokrzywdzonego, o czym świadczy chociażby wykluczenie możliwości jego zastosowania w przypadku orzeczenia środka karnego wymienionego w art. 39 pkt 5 k.k., czy art. 39 pkt 7 k.k. Wbrew twierdzeniom skarżącego rozumowaniu takiemu nie stoi na przeszkodzie również osobisty charakter orzekanych wobec sprawców obowiązków probacyjnych, co miałyby znajdować uzasadnienie w ich decydującym znaczeniu podczas oceny przebiegu okresu próby, gdyż w przypadku orzekania wobec nich środków karnych, do których zalicza się wskazany w art. 46 § 1 k.k. obowiązek naprawienia szkody, zasada indywidualizacji również znajduje zastosowanie, a skarżący możliwość solidarnego orzeczenia tego obowiązku na tej podstawie prawnej dopuszcza, o czym świadczy powołanie się przez niego tym razem na wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 13 marca 2013 roku, który taką możliwość również przewiduje. Tym samym skoro skarżący nie dopatruje się naruszenia reguły indywidualizacji w orzeczeniu środka karnego, jakim jest obowiązek naprawienia szkody, na zasadzie solidarności, to tym bardziej nie sposób tego naruszenia doszukać się w solidarnym zobowiązaniu współsprawców do naprawienia szkody poprzez orzeczenie obowiązku probacyjnego, który - co istotne - wiąże się ze skazaniem na karę o charakterze wolnościowym. Obrońca oskarżonej najwyraźniej nie dostrzega też, że na zarządzenie wykonania kary wpływ ma nie tylko uchylanie się przez skazanego od wykonania nałożonych na niego obowiązków probacyjnych, ale i uchylanie się od orzeczonych środków karnych, co i z tego powodu jego stanowisko czyni nietrafionym. Jednocześnie jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w powołanej uchwale z 2000 roku, naprawienie szkody przez jednego ze współsprawców nie jest wcale równoznaczne ze zwolnieniem pozostałych od odpowiedzialności majątkowej, skoro w myśl art. 442 § 2 k.c. sprawcy, który szkodę naprawił, przysługuje tzw. roszczenie regresowe w stosunku do pozostałych współsprawców.

Na koniec należy podkreślić, że nie zachodzi w niniejszej sprawie obawa naruszenia wyrażonej w art. 415 § 5 zd. 2 k.p.k. klauzuli zakazującej kumulację w procesie karnym rozstrzygnięć o charakterze kompensacyjnym, właśnie dlatego, że Sąd Rejonowy zobowiązał oskarżoną do naprawienia solidarnie z M. D. szkody, którą wspólnie spowodowały.

Tak argumentując należało wesprzeć stanowisko Sądu meriti, który słusznie warunkowo zawieszając wykonanie orzeczonej wobec oskarżonej M. P. kary pozbawienia wolności, na podstawie art. 72 § 2 k.k. nałożył na oskarżoną obowiązek naprawienia na rzecz (...) Bank S.A. szkody solidarnie ze współdziałającą z nią M. D., która prawomocnym wyrokiem wydanym w dniu 19 lutego 2013r. w sprawie o sygn. akt IV K 483 / 14 została zobowiązana do naprawienia tożsamej szkody poprzez zapłacenie kwoty 3.600 zł.

Solidarność współsprawczyń wynikająca ze wspólnego wykonania przez nie czynu zabronionego wykluczała jednocześnie możliwość zobowiązania oskarżonej M. P. do naprawienia szkody ponad kwotę, do której zapłaty zobowiązana została M. D., to jest powyżej 3.600 zł i dlatego mając na uwadze kierunek zaskarżenia wyroku Sądu Rejonowego (na korzyść oskarżonej), wyrok Sądu pierwszej instancji, którym zobowiązano oskarżoną tytułem naprawienia szkody do zapłaty kwoty 4.215,75 zł należało zmienić poprzez ograniczenie tego obowiązku do wysokości 3.600 zł.

Wobec braku podstaw do uwzględnienia apelacji i zmiany wyroku w sposób, w jaki domagał się tego skarżący, poza dokonaną przez Sąd Okręgowy na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. zmianą zaskarżonego wyroku, w pozostałej części w oparciu o art. 437 § 1 k.p.k. należało utrzymać go w mocy.

O kosztach sądowych za postępowanie odwoławcze rozstrzygnięto na podstawie art. 636 § 1 k.p.k. oraz art. 11 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 roku o opłatach w sprawach karnych (t. j. Dz. U. z 1983r., nr 49, poz. 223 ze zm.).

SSO Ryszard Małachowski SSO Iwona Gdula SSO Maciej Kawalko